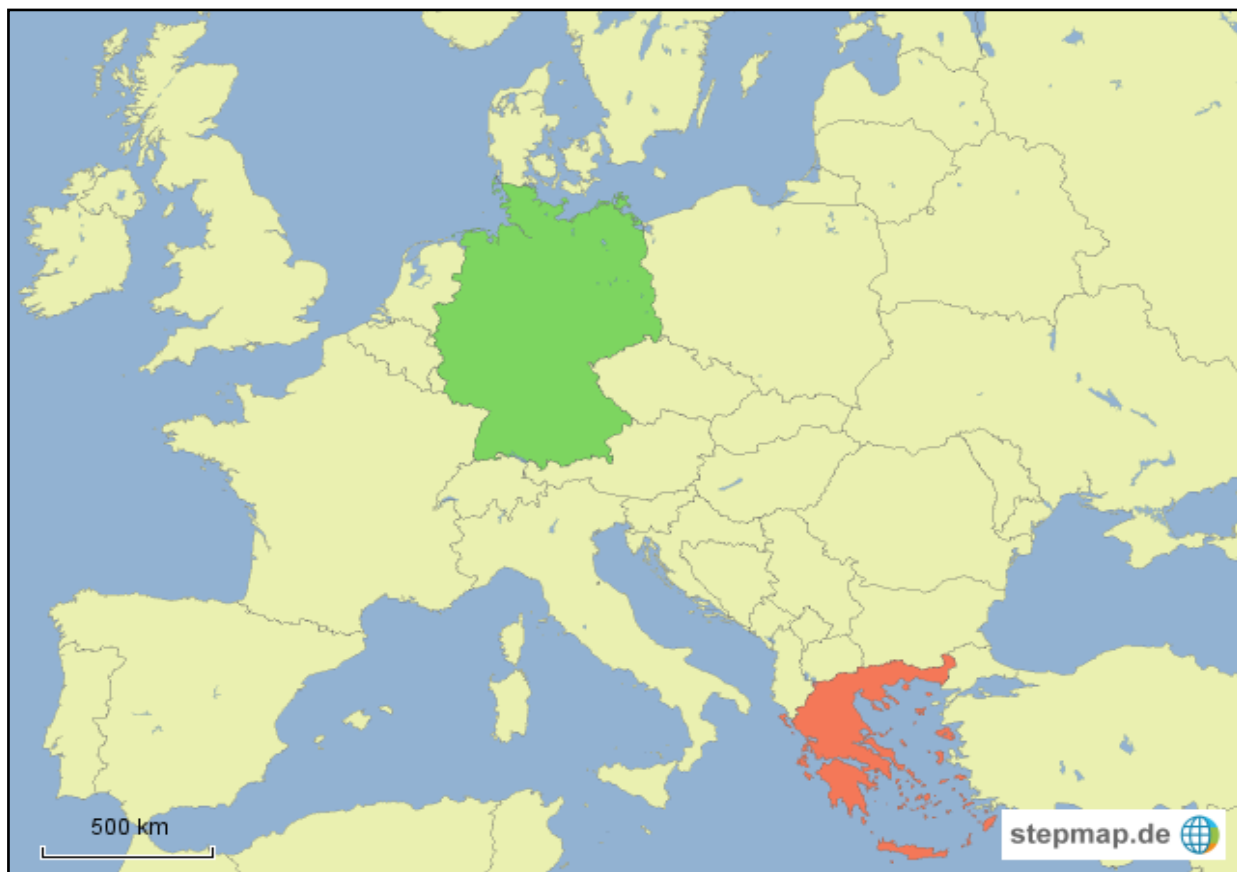

**ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

Kurfürstendamm 185, D-10707, Berlin

Τηλ.: 0049 (0) 30/2360990, FAX: 0049 (0) 30/23609920 E-mail: ecocom-berlin@mfa.gr

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ Δ' ΤΡΙΜΗΝΟΥ 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- I. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ**
- II. ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ**
- III. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- IV. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ**
- V. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ, ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ**

I. Οικονομία της Γερμανίας: Απολογισμός 2017 και εκτιμήσεις για το 2018

Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της Deutsche Bank, η εικόνα που παρουσίασε η γερμανική οικονομία το 2017 και οι προοπτικές αυτής για το 2018 έχουν ως εξής:

ΑΕΠ: Το 2017 ο ρυθμός αύξησης του γερμανικού ΑΕΠ ανήλθε σε 2,3% υπερβαίνοντας σημαντικά προηγούμενες προβλέψεις της DB για μεγέθυνση 1,9%. Το 2018 ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας αναμένεται να κυμανθεί περί τα ίδια επίπεδα του 2017. Κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης είναι η αύξηση των επενδύσεων κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, η οποία υποκινείται τόσο από την αύξηση της εσωτερικής και εξωτερικής ζήτησης κεφαλαιουχικών αγαθών, όσο και από την αύξηση της απασχόλησης σε συνδυασμό με την αύξηση των μισθών, οι οποίες ενισχύουν την ιδιωτική κατανάλωση στο εσωτερικό κατά 2%.

Σημαντικότερο αστάθμητο παράγοντα ως προς τις εκτιμήσεις για το 2018 αποτελεί φυσικά ο μη σχηματισμός εισέτι Κυβέρνησης στην Γερμανία. Ακόμη και εντός του πλαισίου αυτού, οι εκτιμήσεις για την πορεία της γερμανικής οικονομίας το 2018, βασιζόμενες στο ευνοϊκό σε γενικές γραμμές διεθνές οικονομικό περιβάλλον, παραμένουν ιδιαίτερα θετικές.

Εξωτερικό Εμπόριο: Το 2017 οι εξαγωγές της Γερμανίας εκτιμάται να έχουν καταγράψει αύξηση περί το 6% προσεγγίζοντας τα 1,28 τρις Ευρώ. Η ανοδική πορεία, αναμένεται να συνεχιστεί με τον ίδιο ρυθμό το 2018, λαμβανομένων υπόψη θετικών προγνωστικών αναφορικά με την πορεία της διεθνούς οικονομίας το 2018. Οι γερμανικές εισαγωγές αυξήθηκαν αντιθέτως το 2017 με μεγαλύτερο ρυθμό εν σχέσει με τις εξαγωγές, με αποτέλεσμα το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών να εμφανίσει μεν πλεόνασμα 7,2% του γερμανικού ΑΕΠ ή 232 δις Ευρώ αλλά χαμηλότερο του πλεονάσματος έτους 2016, το οποίο διαμορφώθηκε στο 8,4% του γερμανικού ΑΕΠ ή σε 241,9 δις Ευρώ. Η καταγραφείσα τάση μείωσης του πλεονάσματος του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών προβλέπεται να συνεχιστεί και το 2018.

Αγορά εργασίας: Η εικόνα στην αγορά εργασίας το 2017 υπερέβη και αυτή τα προγνωστικά. Ο αριθμός των απασχολούμενων αυξανόμενος κατά 1,5% σε σχέση με το 2016 ανήλθε στα 44,5 εκ. άτομα. Η ανεργία μειώθηκε στο 5,7% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Η θετική εξέλιξη στην αγορά εργασίας εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί και το 2018 με τον αριθμό των απασχολούμενων να αυξάνεται κατά 400.000 άτομα και την ανεργία να μειώνεται έτι περαιτέρω στο 5,4%. Παράλληλα εντείνονται οι ελλείψεις σε εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, που παρατηρούνται κυρίως στην περιφέρεια. Το γεγονός αυτό αναμένεται να επηρεάσει τις επικείμενες μισθολογικές διαπραγματεύσεις 9,7 εκ. περίπου εργαζομένων με καθεστώς συλλογικής σύμβασης εργασίας, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται

το μεγαλύτερο συνδικάτο εργαζομένων της Γερμανίας IG Metall και ο δημόσιος τομέας. Η IG Metall διεκδικεί μισθολογικές αυξήσεις της τάξεως του 6%, καθώς και το δικαίωμα επιλογής μειωμένου ωραρίου 28 ωρών την εβδομάδα για χρονικό διάστημα έως και 24 μήνες χωρίς μείωση αποδοχών. Οι εργοδότες δηλώνουν διατεθειμένοι να προσφέρουν μισθολογική αύξηση 2,35%, ενώ απορρίπτουν κατηγορηματικά το αίτημα για μειωμένο ωράριο. Θεωρείται απίθανο ωστόσο η μισθολογική αύξηση που θα συμφωνηθεί τελικά να υπερβεί το 3%, που ισχύει ήδη για τους λοιπούς κλάδους της οικονομίας. Ο γενικός κατώτατος μισθός θα παραμείνει και το 2018 στα 8,84 Ευρώ/ώρα. Συνολικά το ονομαστικό διαθέσιμο εισόδημα εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 3,25%, λόγω αύξησης των μισθών, της απασχόλησης και των συντάξεων. Λαμβανομένου υπόψη του πληθωρισμού, ο οποίος αναμένεται να κυμανθεί περί το 1,6%, έναντι 1,7% το 2017, η αύξηση του πραγματικού εισοδήματος θα περιοριστεί τελικά στο 1,75%. Το ποσοστό αποταμίευσης θα κυμανθεί στο 9,7%.

Επενδύσεις: Σύμφωνα με εκτιμήσεις τη Deutsche Bank, οι επενδύσεις κεφαλαίου (μηχανές, οχήματα) αυξήθηκαν 4,3% το 2017. Το 2018 η αύξηση υπολογίζεται να ανέλθει στο 5%.

Κατασκευές: Ο κλάδος των κατασκευών κατέγραψε το 2017 αύξηση 3,5%. Το 2018 η αύξηση εκτιμάται ότι θα ανέλθει στο 4%. Το μεγαλύτερο μέρος αυτής αφορά σε κατοικίες (2017: 305.000, 2018: 335.000) και λιγότερο σε επιχειρήσεις ή δημόσια κτίρια. Παρά ταύτα η αύξηση των επενδύσεων σε κατοικίες, κατά μόλις 5%, παραμένει χαμηλή για να καλύψει το σχετικό έλλειμμα που υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο κατοικίες ιδιαίτερα στις πόλεις. Οι λόγοι της μειωμένης προσφοράς έγκεινται στην έλλειψη γης, τις πολύπλοκες διαδικασίες αδειοδότησης και στις περιορισμένες δυνατότητες του κατασκευαστικού κλάδου, λόγω έλλειψης εργατών και μηχανολογικού εξοπλισμού. Το 2019 εκτιμάται ότι για πρώτη φορά η προσφορά θα υπερβεί την ζήτηση.

Λόγω της περιορισμένης προσφοράς οι τιμές των ακινήτων αυξήθηκαν το 2017 ταχύτερα έναντι του προηγούμενου έτους. Συγκεκριμένα, οι τιμές των κατοικιών αυξήθηκαν 6,5% και των διαμερισμάτων 10%. Αναλόγως, αύξηση άνω του 6% κατέγραψαν και τα ενοίκια. Το 2018 εκτιμάται ότι η ανοδική τάση θα συνεχιστεί, συγκρατούμενη ενδεχομένως, μόνον από την αναμενόμενη ελαφρά αύξηση του επιτοκίου των στεγαστικών δανείων.

Στο τομέα των επαγγελματικών ακινήτων, η δυναμική της αγοράς εργασίας έχει ως αποτέλεσμα ήδη την μείωση του αριθμού των διαθέσιμων επαγγελματικών χώρων και την συναμφοτερή αύξηση, για πρώτη φορά το 2017, των τιμών κατά 2,5% έναντι μείωσης κατά 5% μεταξύ 2012-2016. Το 2018 η θετική πορεία των τιμών των επαγγελματικών ακινήτων αναμένεται να συνεχιστεί και να καταγράψει αύξηση 2,5%.

Στο τομέα των δημοσίων έργων, υπήρξε στασιμότητα η οποία διαρκεί από 15ετίας περίπου. Το 2018 εκτιμάται ότι θα σημειωθεί ελαφρά αύξηση 1%.

Ταμειακά Στοιχεία της Γενικής Κυβέρνησης: Το ταμειακό αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης το 2017 σημείωσε για 4^ο συνεχές έτος πλεόνασμα ύψους 0,9% του ΑΕΠ έναντι 0,8% του ΑΕΠ το 2016. Επισημαίνεται ωστόσο ότι οι συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού δεν αντικατοπτρίζονται ακόμη στο δημοσιονομικό πεδίο, οι οποίες όμως αναμένεται να καταγραφούν από το 2020 και εφεξής. Η γερμανική οικονομία επωφελείται επίσης από την επεκτατική πολιτική της ΕΚΤ και το χαμηλό επιτόκιο δανεισμού. Σύμφωνα με υπολογισμούς της DB, τα κρατικά ταμεία, μεταξύ 2008-2016, έχουν εξοικονομήσει περί τα 260 δις Ευρώ ήτοι 8% του ΑΕΠ του 2016. Σημαντική συμβολή στην δημιουργία του πλεονάσματος είχαν τέλος τα αυξημένα φορολογικά έσοδα που προκύπτουν από την άνοδο της οικονομικής δραστηριότητας στην Γερμανία τα τελευταία έτη. Εκτός σημαντικού απροόπτου, πλεόνασμα μεταξύ 0,8%-1% αναμένεται να προκύψει και το 2018, το οποίο εκτιμάται ότι τα επόμενα έτη θα σημειώσει σταδιακά μείωση.

Πληθωρισμός: Παρά την λειτουργία της γερμανικής οικονομίας στα όρια των παραγωγικών της δυνατοτήτων ο δομικός πληθωρισμός (ποσοστό πληθωρισμού προϊόντων εκτός τροφίμων και ενέργειας) παραμένει χαμηλός στο 1,4%. Εκτιμήσεις για το 2018 και 2019 φέρουν τον δομικό πληθωρισμό να ανέρχεται στο 1,7% και 1,9% αντίστοιχα.

Βιομηχανία: Η μεταποιητική βιομηχανία στην Γερμανία εμφανίζεται περισσότερο ισχυρή από ποτέ. Η παραγωγή το 2017 αυξήθηκε 3%. Σύμφωνα με συντηρητικές εκτιμήσεις ο ρυθμός αυτός το 2018 θα υποχωρήσει ελαφρώς στο 2%. Οι λόγοι συνίστανται στην αύξηση της ισοτιμίας του Ευρώ και στην εκτίμηση ότι ορισμένοι κλάδοι παραγωγής έχουν προσεγγίσει τα όρια των παραγωγικών τους δυνατοτήτων. Αντιθέτως, θετική αναμένεται να είναι η συμβολή της αύξησης των επενδύσεων κεφαλαίου που παρατηρείται στην Γερμανία και ιδίως στο εξωτερικό.

Η αύξηση της δραστηριότητας του μεταποιητικού κλάδου της βιομηχανίας αφορά σχεδόν σε όλους τους κλάδους. Ιδιαίτερος δυναμικά κινήθηκαν το 2017 οι κλάδοι κατασκευής ηλεκτρολογικών και ηλεκτρονικών προϊόντων (+5%) και της φαρμακοβιομηχανίας (+5%), της κατασκευής μηχανών (+3%). Η παραγωγή του κλάδου της γερμανικής αυτοκινητοβιομηχανίας αυξήθηκε 2%, ωστόσο εκτιμάται ότι το 2018 η ζήτηση θα μειωθεί. Σημαντική αύξηση (+4%) σημειώθηκε, το 2017, και στους κλάδους της βιομηχανίας πλαστικών και προϊόντων από μέταλλο, η οποία εκτιμάται ότι θα μειωθεί ελαφρά το 2018. Το χαμηλότερο ρυθμό (1%) ανάπτυξης εμφανίζει η χημική βιομηχανία (πλειν φαρμάκων). Όσον αφορά, τέλος, στον κλάδο των

τροφίμων, ο ρυθμός ανάπτυξης υπολογίζεται στο 1%, τόσο για το 2017 όσο και για το 2018.

Οι τιμές παραγωγής του κλάδου της μεταποιητικής βιομηχανίας αυξήθηκαν 2,5% το 2017, ενώ άνοδο 2,5%-3% αναμένεται να καταγράψουν και το 2018.

Παρά την ως άνω θετική εικόνα, ο βιομηχανικός κλάδος της Γερμανίας αντιμετωπίζει μεγάλο αριθμό προκλήσεων για το μέλλον. Μακροπρόθεσμα, η σημαντικότερη πρόκληση συνίσταται στην πραγμάτωση του στόχου της τεχνολογικής αναβάθμισης του κλάδου της βιομηχανίας στο πλαίσιο της Στρατηγικής «Industrie 4.0», στην οποία περιλαμβάνονται έννοιες όπως η ψηφιοποίηση, τεχνητή νοημοσύνη, αυτοματισμός της παραγωγής, δικτύωση κλπ.

Βραχυπρόθεσμα το σημαντικότερο ζήτημα παραμένει η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού τόσο σε επίπεδο περιφερειών όσο και μεταξύ των κλάδων, καθώς και η συναμφοτερής αύξηση του εργασιακού κόστους.

Προοπτικές των μονάδων ηλεκτρικής ενέργειας με καύση λιγνίτη και άνθρακα στην Γερμανία

Έκθεση της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος καταλήγει στο συμπέρασμα ότι προκειμένου η Γερμανία να επιτύχει τον κλιματικό στόχο για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 40% (σε σχέση με το 1990) σε 750 εκ. τόννους ετησίως έως το 2020 θα πρέπει να τεθούν άμεσα εκτός λειτουργίας οι παλαιότεροι και πλέον αναποτελεσματικοί λιγνιτικοί σταθμοί συνολικής δυναμικότητας 5 GW και να ελαττωθεί η παραγωγή στις μονάδες οι οποίες χρησιμοποιούν άνθρακα ηλικίας άνω των 20 ετών στο επίπεδο των 4.000 ωρών κατ' έτος υπό πλήρη λειτουργία. Αμφότερα μέτρα προκρίνονται ως τα πλέον οικονομικά άμεσης υλοποίησης για την επίτευξη του προαναφερθέντος στόχου. Σημειωτέον ότι η ως άνω παύση της λειτουργίας των λιγνιτικών μονάδων παραγωγής συνολικής δυναμικότητας 5 GW αφορά μονάδες πλέον αυτών για τις οποίες έχει ήδη δρομολογηθεί η θέση τους εκτός λειτουργίας, προκειμένου τελικά η συνολική δυναμικότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας των σταθμών αυτής της κατηγορίας να μην υπερβαίνει το 2020 τα 35 GW. Με τον τρόπο αυτό, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των ΑΠΕ εκτιμάται ότι θα εξοικονομηθούν 50-65 εκ. τόννοι εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Η ταχύτατη μείωση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με καύση άνθρακα είναι σημαντική ακόμη και για την επίτευξη του κλιματικού στόχου της Γερμανίας για το 2030. Έως τότε οι συνολικές εκπομπές θα πρέπει να περιοριστούν σε 543-562 εκ. τόννους ισοδύναμου διοξειδίου του άνθρακα. Τούτο δύναται να επιτευχθεί μόνον εφόσον συμμετάσχει στην προσπάθεια και ο ενεργειακός κλάδος. Σύμφωνα με το Σχέδιο για την Προστασία του Κλίματος οι εκπομπές του συνόλου των μονάδων παραγωγής ενέργειας το 2030 δεν θα πρέπει να

υπερβαίνουν τους 175-183 εκ. τόννους ισοδύναμου διοξειδίου του άνθρακα. (μείωση 61%-62% σε σχέση με το 1990. Μετά την τερματισμό της χρήσης ατομικής ενέργειας το 2022 δύναται να επιτευχθεί μόνον με το περιορισμό λειτουργίας των θερμοηλεκτρικών μονάδων με καύση άνθρακα σε 19 GW.

Η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Περιβάλλοντος διαβεβαιώνει ότι τα ανωτέρω μέτρα δεν θα διακινδυνεύσουν την ενεργειακή ασφάλεια της Γερμανίας. Παράλληλα θα πρέπει ωστόσο να αναπτυχθούν με ταχύτερους ρυθμούς οι ΑΠΕ και να προσεγγίσουν τα 4 GW/έτος ενέργειας από αιολικά και φωτοβολταϊκά πάρκα εγκατεστημένα στην ηπειρωτική χώρα και 1GW/έτος από θαλάσσια αιολικά πάρκα.

Στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις εκδοθείσες «μπλε κάρτες της ΕΕ» για την είσοδο και διαμονή εργαζομένων υψηλής ειδίκευσης στην Γερμανία

Σύμφωνα με πλέον πρόσφατα στοιχεία της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας για τους Μετανάστες και τους Πρόσφυγες, το πρώτο ήμισυ του 2017 εκδόθηκαν 11.023 μπλε κάρτες στην Γερμανία (έναντι 8.670 το ίδιο χρονικό διάστημα 2016), εκ των οποίων οι 6.030 αφορούν νέες άδειες παραμονής, προς άτομα που δεν είχαν ποτέ προηγουμένως λάβει σχετική άδεια. Ο μεγαλύτερος αριθμός προήλθε από: Ινδία (22,8%), Κίνα (9,3%), Ρωσία (6,5%), Ουκρανία (4,4%) και Συρία (3,7%). Μεταξύ των κ-μ ΕΕ, η Γερμανία με μερίδιο 94,8% είναι με διαφορά πρώτη όσον αφορά τον αριθμό των εκδοθεισών μπλε καρτών. Ακολουθούν Ιταλία (1,4%), Αυστρία (0,9%) και Βουλγαρία (0,6%).

II. ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Διμερές Εμπόριο Ελλάδος-Γερμανίας (Ιανουάριος – Σεπτέμβριος 2017)

Οι εμπορικές συναλλαγές Ελλάδος-Γερμανίας το εννεάμηνο Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2017, εν συγκρίσει με το αντίστοιχο διάστημα 2016, εμφάνισαν την κατωτέρω εικόνα:

Εξέλιξη Διμερούς Εμπορίου Ελλάδος-Γερμανίας Α' εννεάμηνο 2016/17			
Αξία σε Ευρώ			
	Α' εννεάμηνο 2016	Α' εννεάμηνο 2017	Μεταβολή (%)
Εξαγωγές Ελλάδος	1.480.815.485	1.558.693.299	5,3%
Εισαγωγές Ελλάδος	3.627.400.826	3.870.308.482	6,7%
<i>πλην πετρελαιοειδών</i>			
Εξαγωγές Ελλάδος	1.430.032.951	1.501.467.834	5,0%
Εισαγωγές Ελλάδος	3.608.811.553	3.851.110.012	6,7%
Όγκος Εμπορίου	5.108.216.311	5.429.001.781	6,3%
Εμπορικό Ισοζύγιο Ελλάδος	-2.146.585.341	-2.311.615.183	7,7%
Βαθμός Κάλυψης Εισαγωγών από Εξαγωγές (%)	40,8%	40,3%	
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ-EUROSTAT, Ιανουάριος 2018 - Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Πρεσβείας της Ελλάδος στο Βερολίνο			

Αναλυτικότερα: Η αξία των ελληνικών εξαγωγών προς τη Γερμανία (συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών) το εννεάμηνο Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2017, σημειώνοντας αύξηση 5,3%, ανήλθε σε 1,5 δις Ευρώ, έναντι 1,4 δις Ευρώ το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2016.

Παράλληλα, οι ελληνικές εισαγωγές από Γερμανία, καταγράφοντας αύξηση 6,7%, και διαμορφώθηκαν στο επίπεδο των 3,8 δις Ευρώ, έναντι 3,6 δις Ευρώ το 2016.

Ο όγκος διμερούς εμπορίου, σημειώνοντας αύξηση 6,3%, ανήλθε σε 5,4 δις Ευρώ, έναντι 5,1 δις Ευρώ το αντίστοιχο διάστημα του 2016.

Το εμπορικό έλλειμμα εις βάρος της χώρας μας, διευρύνθηκε κατά 7,7% και διαμορφώθηκε στο επίπεδο των 2,3 δις Ευρώ έναντι 2,1 δις το εννεάμηνο Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2016.

Ιδιαίτερος θετική συμβολή στην αύξηση των εξαγωγών της χώρας μας είχαν οι κατηγορίες (ΚΣΟ 84 Μηχανές, συσκευές -2016: 32,1 εκ. Ευρώ, 2017: 65,1 εκ. ευρώ - αύξηση 102,2%), (ΚΣΟ 76 προϊόντα αλουμινίου - 2016: 147,6 εκ. Ευρώ, 2017: 163,4 εκ. Ευρώ – αύξηση 10,7%), (ΚΣΟ 73 τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο ή χάλυβα - 2016: 21,4 εκ. Ευρώ, 2017: 36,6 εκ. Ευρώ – αύξηση 69,2%). Αντιθέτως, αρνητική ήταν η επίδραση στην αύξηση των εξαγωγών της χώρας μας προς τη Γερμανία των ΚΣΟ 99 ειδικοί κωδικοί συνδυασμένης ονοματολογίας (2016: 37,5 εκ. Ευρώ, 2017: 12,7 εκ. Ευρώ), ΚΣΟ 88 αεροπλοΐα και διαστημοπλοΐα (2016: 14,2 εκ. Ευρώ, 2017: 685 χιλ. Ευρώ), ΚΣΟ 08 καρποί - φρούτα (2016: 104,1 εκ. Ευρώ, 2017: 90,9 εκ. Ευρώ). Μικρή αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές αγροτοκτηνοτροφικών και διατροφικών προϊόντων (ΚΣΟ 01-24 – 2016: 569,3 εκ. Ευρώ, 2017: 571,7 εκ. Ευρώ – αύξηση 1%). Το μερίδιο των εξαγωγών αγροτοκτηνοτροφικών και διατροφικών προϊόντων επί του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών στην Γερμανία ανήλθε το εννεάμηνο Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου στο επίπεδο του 36,7%.

Όσον αφορά στην αύξηση των εισαγωγών της χώρας μας από τη Γερμανία, σημαντική ήταν η συμβολή των φαρμακευτικών προϊόντων (ΚΣΟ 30), των μηχανών (ΚΣΟ 84), των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΚΣΟ 04), των οργανικών χημικών προϊόντων (ΚΣΟ 29), των αυτοκινήτων (ΚΣΟ 87) κ.λ.π.

III. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Εξαγορά τμήματος της αεροπορικής εταιρείας Air Berlin από την Lufthansa.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε πρόσφατα την απόκτηση, έναντι 210 εκ. Ευρώ, από την αεροπορική εταιρεία Lufthansa, τμήματος των περιουσιακών στοιχείων της πτωχευμένης αεροπορικής εταιρείας Air Berlin, που αφορούν κυρίως στην θυγατρική αυτής εταιρεία LG Walter συμπεριλαμβανομένων 30

αεροσκαφών και προσωπικού 500 ατόμων, υπό τον όρο ότι η δραστηριότητά της τελευταίας θα περιοριστεί στο αεροδρόμιο του Ντύσσελντορφ. Αρχικώς η αεροπορική εταιρεία Lufthansa επεδίωκε την εξαγορά 81 εκ των 140 αεροσκαφών της Air Berlin συμπεριλαμβανομένης της αυστριακής θυγατρικής Niki. Υπό το κράτος όμως ανησυχίας για απόρριψη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εν λόγω πρόταση απεσύρθη με αποτέλεσμα η εταιρεία Niki να εκκινήσει αμέσως διαδικασίες πτώχευσης. Στην Lufthansa, σημειωτέον, ανήκουν η εταιρεία χαμηλού κόστους Eurowings, ως επίσης οι εταιρείες Swiss, Austrian και Brussels Airlines, ενώ λαμβάνουν χώρα διαπραγματεύσεις για απόκτηση μεριδίου της Alitalia.

Ειδικοί του κλάδου καθώς και εκπρόσωπος της Ομοσπονδιακής Ένωσης Καταναλωτών παρατηρούν ότι οι τιμές των εσωτερικών πτήσεων στην Γερμανία έχουν ήδη αυξηθεί 30%-50%, ενώ ταυτόχρονα υπάρχει έλλειψη άνω των 100.000 θέσεων την εβδομάδα. Επ' αυτού Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Ανταγωνισμού έχει ήδη εκκινήσει σχετικό έλεγχο. Η Lufthansa αποκρούει τις σχετικές κατηγορίες αποδίδοντας την αιτία της αύξησης των τιμών στο σύστημα αυτόματης διαμόρφωσης αυτών. Ως μοναδική λύση επ' αυτού εκτιμάται ότι είναι η αύξηση της μεταφορικής δυναμικότητας (πτήσεις, χωρητικότητα). Προσφάτως η εταιρεία ανακοίνωσε την πρόθεσή της να προσλάβει εντός του 2018 περί τα 8.000 άτομα σε προσωπικό, κυρίως αεροσυνοδούς.

Νέα πολιτική συσκευασίας των εκπωτικών αλυσίδων Aldi Nord/Süd.

Οι εκπωτικές αλυσίδες σούπερμαρκετ Aldi Nord και Süd προβαίνουν από κοινού σε αλλαγή πολιτικής στο τομέα της συσκευασίας. Στόχος τίθεται, τα προϊόντα με βάση το ξύλο, συμπεριλαμβανομένων όλων των συσκευασιών, να διαθέτουν πιστοποίηση παραγωγής με αιεφόρες μεθόδους ή κάνοντας χρήση ανακυκλώσιμων υλικών. Στο πλαίσιο της νέας πολιτικής, η προστασία των τροπικών δασών αποκτά ιδιαίτερη σημασία.

Επέκταση δραστηριοτήτων της αλυσίδας καταστημάτων πώλησης παραφαρμακευτικών ειδών Rossmann

Η εταιρεία Rossmann προγραμματίζει το 2018 επενδύσεις ύψους 210 εκ. Ευρώ. Το σχέδιο περιλαμβάνει το άνοιγμα 230 νέων καταστημάτων, 105 εκ των οποίων στην Γερμανία. Ο κύκλος εργασιών της επιχείρησης, αυξανόμενος κατά 6,8% ανήλθε για πρώτη φορά το 2017 σε 9 δις Ευρώ. Η εταιρεία δραστηριοποιείται σε 5 ευρωπαϊκές χώρες (Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχία, Τουρκία και Αλβανία) και απασχολεί συνολικά 54.500 εργαζόμενους.

Νέος Γενικός Διευθυντής στην εταιρεία διακίνησης ποτών Brown Forman Deutschland

Επικεφαλής της εταιρείας Brown Forman Deutschland (διακινεί μεταξύ άλλων το ουίσκι Jack Daniel's) ανέλαβε πρόσφατα ο κ. Γιάννης Παφίλης.

IV. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ

Γερμανική αγορά επίπλων

Ενόψει της Διεθνούς Έκθεσης Επίπλων της Κολωνίας (15-21.1.2018), ειδικοί του κλάδου επιστούν την προσοχή στην πτώση του εμπορίου επίπλων στην Γερμανία, η οποία αντικατοπτρίζεται στην μείωση του σχετικού κύκλου εργασιών 2% το 2017 σε σχέση με το προηγούμενο έτος στα 20,2 δις Ευρώ. Ωστόσο και παρά την πτώχευση της εταιρείας Alno, η αγορά κουζινών αυξήθηκε στα 11,3 δις Ευρώ. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι μικροί κατασκευαστές κουζινών ενίοτε και μέσω της συστέγασής τους σε κέντρα πώληση κατορθώνουν να διατηρηθούν στην αγορά ενώ ταυτόχρονα μικροί πωλητές επίπλων χάνουν την ανεξαρτησία τους ή κλείνουν. Διαδικτυακές εταιρείες, όπως η home24 ή η Otto.de δημιουργούν ισχυρό ανταγωνισμό. Ο τομέας της εμπορίας επίπλων δεν δείχνει να αποκομίζει μερίδιο από την γενικότερη ανάπτυξη που γνωρίζει η γερμανική οικονομία. Η Ένωση Γερμανών Επιπλοποιών (VDM) εκτιμά ότι περί τα 2/3 των επίπλων που διακινούνται στην γερμανική αγορά προέρχονται από το εξωτερικό. Παράλληλα αυξάνονται οι γερμανικές εξαγωγές επίπλων, το γεγονός αυτό ωστόσο δεν αντισταθμίζει την συρρίκνωση που εμφανίζει η γερμανική αγορά. Οι αιτίες αποδίδονται κυρίως στην υπερβολική συγκέντρωση του κλάδου και στον ανταγωνισμό μέσω διαδικτύου.

Διατροφικές συνήθειες στην Γερμανία

Την ετήσια έκθεση αναφορικά με τις διατροφικές συνήθειες στην Γερμανία, δημοσίευσε προσφάτως το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Γεωργίας. Σύμφωνα με την έκθεση, το 43% των γερμανών γευματίζει εκτός οικίας τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα. Όσον αφορά στο καθημερινό διαιτολόγιο, 72% των ερωτηθέντων απαντά ότι περιλαμβάνει φρούτα και λαχανικά, 65% γαλακτοκομικά προϊόντα, 30% κρέας και αλλαντικά. 40% των ερωτηθέντων στην επαρχία και 54% στις πόλεις αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην γρήγορη προετοιμασία του γεύματος. 97% των ερωτηθέντων επιλέγουν τροφές σύμφωνα με τη γεύση, 57% λόγω της χαμηλής τιμής, 41% προσέχουν τις ενδείξεις ποιότητας και 78% τον τόπο προέλευσης των προϊόντων. 64% των ατόμων προμηθεύονται τρόφιμα από τα σούπερμάρκετ, 35% από εκπωτικές αλυσίδες καταστημάτων, 30% από εξειδικευμένα καταστήματα, 11% από καταστήματα βιολογικών προϊόντων, 9% από υπαίθριες αγορές, 7% απευθείας από τους παραγωγούς ενώ 7% δηλώνουν ότι τουλάχιστον μέρος των τροφίμων το προμηθεύονται μέσω διαδικτύου. 66% των ερωτηθέντων αναφορικά με τις προσδοκίες τους απέναντι στον αγροτοκτηνοτροφικό

κλάδο, θέτουν την ορθή μεταχείριση των ζώων πάνω από την ποιότητα των προϊόντων, την αμοιβή των εργαζομένων και τη χρήση φιλικών προς το περιβάλλον μεθόδων παραγωγής. Κάθε δεύτερος ερωτώμενος φέρεται διατεθειμένος μάλιστα να διαθέσει έως 5 Ευρώ παραπάνω για κρέας από ζώο το οποίο έτυχε ορθής μεταχείρισης. Όλο και περισσότεροι αντλούν τέλος ενημέρωση επί θεμάτων διατροφής στο διαδίκτυο, πχ σε διαδικτυακές πλατφόρμες αξιολόγησης προϊόντων, μέσα κοινωνικής δικτύωσης κλπ, ενώ 91% αντιμετωπίζουν θετικά την εισαγωγή μαθήματος διατροφής στα σχολεία.

Πωλήσεις μεταλλικού νερού στην Γερμανία

Σε υψηλά επίπεδα κινήθηκαν οι πωλήσεις μεταλλικού νερού στην Γερμανία το 2017 ανερχόμενες, σύμφωνα με προσωρινές εκτιμήσεις του Συνδέσμου Γερμανικών Πηγών Μεταλλικού Νερού (VDM), σε 11,3 δις λίτρα. Το γεγονός αντικατοπτρίζει την προτίμηση των γερμανών καταναλωτών στην φυσική διατροφή υψηλής ποιότητας. Δημοφιλέστερο αναδείχθηκε το 2017 το νερό με χαμηλό ανθρακικό, η κατανάλωση του οποίου ανέρχεται σε 5 δις λίτρα περίπου. Ακολουθούν το κλασικό νερό με ανθρακικό με πωλήσεις 4,1 δις λίτρων. Τη μεγαλύτερη αύξηση 7,5% κατέγραψε το νερό χωρίς ανθρακικό. Η κατά κεφαλήν κατανάλωση μεταλλικού νερού στην Γερμανία ανήλθε σε 148 λίτρα. Εκτός του καθ' αυτού μεταλλικού νερού, οι γερμανικές επιχειρήσεις του κλάδου διέθεσαν 3,4 δις λίτρα για την παραγωγή διαφόρων προϊόντων αναψυκτικών.

Συγκρίσεις τιμών των προϊόντων στα καταστήματα πώλησης παραφαρμακευτικών ειδών στην Γερμανία

Σύμφωνα με στοιχεία της γερμανικής Στατιστικής Υπηρεσίας ο κύκλος εργασιών της αγοράς παραφαρμακευτικών ειδών στην Γερμανία ανήλθε σε 6,15 δις Ευρώ. Η διαδικτυακή πλατφόρμα πληροφοριών προς καταναλωτές Warenvergleich.de συνέκρινε τις γερμανικές αλυσίδες καταστημάτων στη βάση των τιμών 60 προϊόντων. Ως φτηνότερη γερμανική αλυσίδα καταστημάτων προέκυψε η αλυσίδα καταστημάτων dm. Στα επώνυμα προϊόντα, οι τιμές της αλυσίδας dm ήταν 1,73% χαμηλότερες εν σχέσει με την Müller και 8,8% με την Rossmann. Οι τιμές στα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας προκύπτουν παραπλήσιες.

V. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ, ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ

FRANKFURTER BUCHMESSE (Φραγκφούρτη/Μάιν, 11-15 Οκτωβρίου 2017)

Η Έκθεση Βιβλίου της Φραγκφούρτης αποτελεί την μεγαλύτερη έκθεση της διεθνούς εκδοτικής βιομηχανίας. Προσελκύει όχι μόνο χιλιάδες εκθέτες και επισκέπτες, αλλά και σημαντικούς παράγοντες των μέσων μαζικής επικοινωνίας και δικτύωσης, καθώς και της βιομηχανίας

κινηματογραφικών ταινιών και ηλεκτρονικών παιχνιδιών. Από το 1976, η Έκθεση καθιέρωσε τον θεσμό της "τιμώμενης χώρας" ανά εκθεσιακή εκδήλωση, η οποία με ποικίλους τρόπους προβάλλει την εγχώρια αγορά βιβλίου, τη λογοτεχνία και τον πολιτισμό της. Η Γαλλία ως τιμώμενη χώρα το 2017 συμμετείχε με 276 εκθέτες.

Την Frankfurter Buchmesse 2017 παρακολούθησαν 286.425 επισκέπτες, κατά 3% αυξημένοι σε σχέση με το 2016, ενώ συμμετείχαν 7.300 εκθέτες από 102 χώρες. Οι ελληνικές συμμετοχές ανήλθαν σε 37, με τις περισσότερες εξ αυτών να αποτελούν εκδοτικούς οίκους. Περίπου 10.000 διαπιστευμένοι δημοσιογράφοι και μπλόγκερς παρακολούθησαν το εκθεσιακό γεγονός, ενώ συνολικά 4.000 εκδηλώσεις έλαβαν χώρα κατά την πενθήμερη διάρκεια της Έκθεσης.

Στα εγκαίνια της Έκθεσης, η Γερμανίδα Καγκελάρια Άγκελα Μέρκελ και ο Γάλλος Πρόεδρος Εμμανουέλ Μακρόν μετέδωσαν από κοινού το μήνυμα της Ευρώπης του πολιτισμού. Πολυάριθμοι εκπρόσωποι της πολιτικής παρακολούθησαν την Έκθεση, μεταξύ των οποίων, ο Γάλλος Υπουργός Πολιτισμού Françoise Nyssen, η Γερμανίδα Επίτροπος Πολιτισμού και ΜΜΕ Monika Grütters, η Γερμανίδα ομοσπονδιακός Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Andrea Nahles, ο Πρόεδρος του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος (SPD) Martin Schulz και ο Gregor Gysi, Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Αριστεράς.

Το επιχειρηματικό φεστιβάλ THE ARTS+, που διοργανώθηκε στο πλαίσιο της Frankfurter Buchmesse, εξελίχθηκε περαιτέρω δια μέσου τριών χιλιάδων τετρ. μέτρων, 54 εκθετών και 31 πρόσθετων συνεργατών, οι οποίοι παρουσίασαν καινοτομικά προγράμματα και υπηρεσίες, ενώ 120 ομιλητές, μεταξύ αυτών πολλοί γνωστοί συγγραφείς και καλλιτέχνες, προσέδωσαν έμφαση στο όραμα για το μέλλον του δημιουργικού τομέα του κλάδου.

Η επόμενη Διεθνής Έκθεση Frankfurter Buchmesse 2018 θα πραγματοποιηθεί στη Φραγκφούρτη (Μάιν) από τις 10 έως τις 14 Οκτωβρίου 2018 με τιμώμενη χώρα τη Γεωργία.

Πηγή: www.buchmesse.de/

HANSEBOOT (Αμβούργο, 28 Οκτωβρίου – 05 Νοεμβρίου 2017)

Η 58η Διεθνής Έκθεση Σκαφών «Hanseboot» πραγματοποιήθηκε στον εκθεσιακό χώρο του Hamburg Messe und Congress (HMC) στο Αμβούργο για τελευταία φορά μεταξύ 28/10-05/11/2017. Στην έκθεση συμμετείχαν 520 εκθέτες, ενώ ο αριθμός των επισκεπτών ανήλθε σύμφωνα με του διοργανωτές σε 76.000.

Λόγω της πτωτικής πορείας του αριθμού των συμμετεχόντων εταιρειών αλλά και των επισκεπτών τα τελευταία έτη, η διοργανώτρια εταιρεία Hamburg Messe und Congress GmbH, αποφάσισε τον τερματισμό της. Στην θέση της προγραμματίζεται για το 2018 θαλάσσιο

φεστιβάλ σκαφών αναψυχής εντός του λιμένος του Αμβούργου, ενώ θα δοθεί έμφαση στην επόμενη διεθνή Έκθεση hanseboot ancora που θα λάβει χώρα στην περιοχή του Neustadt/Holstein μεταξύ 25-27 Μαΐου 2018. Σημειωτέον ότι η προηγούμενη 8η κατά σειρά έκθεση είχε μεγάλη επιτυχία, αφού προσέλκυσε 16.000 επισκέπτες από διάφορες χώρες παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να ενημερωθούν επί του εξοπλισμού, αξεσουάρ και υπηρεσιών, τα οποία παρουσιάστηκαν σε περισσότερα από 85 πλωτά εκθεσιακά περίπτερα, για όλα τα είδη των θαλάσσιων αθλημάτων. Ευρωπαϊκά ιστιοπλοϊκά σκάφη παρουσιάστηκαν στις προβλήτες από κατασκευαστές της Β. Γερμανίας, επιδεικνύοντας μεγάλη ποικιλία σε τιμές και κατηγορίες μεγεθών, ενώ συμμετείχαν πολύ γνωστές ευρωπαϊκές ναυπηγο-κατασκευαστικές όπως οι Bavaria, HanseYachts, Jeanneau, Hallberg-Rassy και X-Yachts. Στην εν λόγω έκθεση συμμετείχαν επίσης δύο ελληνικές εταιρείες, οι Sailing Blue - Periklis Gkikas και LALIZAS.

Πηγή: <http://www.hamburg-messe.de>

39η Σύνοδος της Επιτροπής του Codex Alimentarius για τη Διατροφή και τα Τρόφιμα Ειδικής Διατροφής - CCNFSDU», Βερολίνο 4-8 Δεκεμβρίου 2017

Πραγματοποιήθηκε 4-8 Δεκεμβρίου 2017 στο Βερολίνο η 39η Σύνοδος της Επιτροπής του Codex Alimentarius για την Διατροφή και τα Τρόφιμα Ειδικής Διατροφής (Codex Committee on Nutrition and Foods for Special Dairy Uses – CCNFSDU). Συμμετείχαν εκπρόσωποι από 66 χώρες (συμπεριλαμβανομένων 18 κ-μ ΕΕ), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και από 39 Οργανισμούς με καθεστώς παρατηρητή. Συμμετέχοντες κλήθηκαν συζητήσουν κυρίως επί της περιεκτικότητας παρασκευασμάτων διατροφής για βρέφη και μικρά παιδιά σε συγκεκριμένα θρεπτικά συστατικά (πρωτεΐνες, λιπαρά, υδατάνθρακες κλπ), καθώς και επί του νεοεισαχθέντος όρου του «βιοεμπλουτισμού» (biofortification) των τροφίμων.

Εκδηλώσεις προβολής ελληνικού οίνου στην Γερμανία

Στο πλαίσιο προγράμματος προβολής και προώθησης των ελληνικών οίνων στο εξωτερικό, ο Οργανισμός Enterprise Greece, σε συνεργασία με την γερμανική εταιρεία δημοσίων σχέσεων Organize Communications GmbH, με έδρα στην Karlsruhe (<http://organize.de>), διοργάνωσε δύο εκδηλώσεις προβολής του ελληνικού κρασιού στο Αμβούργο (13.11.2017) και στο Βερολίνο (14.11.2017).

Οι ως άνω εκδηλώσεις, οποίες έλαβαν χώρα σε κεντρικά ξενοδοχεία των δύο πόλεων, περιέλαβαν σεμινάριο masterclass και κατ' ιδίαν συναντήσεις μεταξύ εκπροσώπων παραγωγών και επισκεπτών συμπεριλαμβανομένης γευστικής δοκιμής. Συμμετείχαν τα οινοποιεία: Achaia Clauss/ Antonopoulos Vineyards,

Alpha Estate, Boutari Wineries, Domaine Costa Lazaridi, Domaine Porto Caras, Domaine Skouas, Domaine Florian, The Winehouse, Douloufakis Winery, Evangelos Tsantalos, Gaia Wines, Katogi Averoff, Kechris Winery, Kir-Yianni, Ktima Biblia Chora, Ktima Gerovassiliou, Tsililis K., Vineyard Viniculture Sokos, Wine Art Estate, Zoinos Winery – Cooperative Winery of Epirus. Οι ελληνικοί οίνοι απεκόμισαν ιδιαίτερα θετικές κριτικές από τους παρευρεθέντες στην εκδήλωση, οι οποίοι αποτελούνταν κυρίως από επαγγελματίες του οινικού εμπορίου και δημοσιογράφους.

Επισημαίνεται ότι, μολονότι η Γερμανία απορροφά το 40% περίπου των ελληνικών εξαγωγών οίνου, το μερίδιο αυτών ανέρχεται μόλις σε 1% επί των γερμανικών εισαγωγών οίνου (στοιχεία 2016: 25,2 εκ. Ευρώ). Οι ελληνικοί οίνοι υπολείπονται σημαντικά των εξαγωγικών δυνατοτήτων τους και ένας από τους λόγους εκτιμάται ότι είναι η υψηλή λιανική τιμή πώλησης σε σχέση με τον ανταγωνισμό, εν συναρτήσει βεβαίως και με τον χαμηλό βαθμό αναγνωρισιμότητας στο καταναλωτικό κοινό της Γερμανίας. Χωρίς να παροράται η μεγάλη συνεισφορά των ελληνικών εστιατορίων, μέσω των οποίων, σημειωτέον, διακινείται μεγάλο τμήμα των ελληνικών οίνων, εκτιμάται ότι η εφαρμογή διαδικασίας πιστοποίησης των ελληνικών εστιατορίων της Γερμανίας και η συνακόλουθη αναβάθμιση της κάβας τους με ελληνικούς οίνους εκλεκτής ποιότητας, θα οδηγούσε στην ενίσχυση της εικόνας των προϊόντων της ελληνικής αμπελοργίας στο απαιτητικό καταναλωτικό κοινό.

Η παγίωση ή και επαύξηση μεριδίων ελληνικών οίνων στη γερμανική αγορά, δέον όπως επιδιωχθεί παράλληλα μέσω του εξειδικευμένου εμπορίου τροφίμων-ποτών και των καταστημάτων delicatessen. Τα περιθώρια αύξησης μεριδίων αγοράς στην Γερμανία είναι σημαντικά, διότι πέραν της ανάλογης ή και υψηλότερης σε αρκετές περιπτώσεις ποιότητας που διαθέτουν τα ελληνικά προϊόντα του κλάδου έναντι ανταγωνιστών, διαφαίνονται προοπτικές, συνδεδεμένες με την πλεονάζουσα αγοραστική δύναμη του γερμανικού καταναλωτικού κοινού και την αύξηση του τουριστικού ρεύματος από τη Γερμανία στην Ελλάδα.

Επιχειρηματική αποστολή με θέμα «Εξοικονόμηση Ενέργειας και ΑΠΕ στον τομέα του τουρισμού» (Βερολίνο 20-23.11.2017)

Στο πλαίσιο πρωτοβουλίας του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Οικονομίας και Ενέργειας με στόχο την προώθηση της γερμανικής τεχνολογίας στο τομέα των ΑΠΕ σε αγορές του εξωτερικού με την επωνυμία «Mittelstand Global Exportinitiative Energie», το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, σε συνεργασία με την συμβουλευτική εταιρεία eclareon, διοργάνωσε επιχειρηματική αποστολή στο Βερολίνο (20-23.11.2017) με θέμα την «Εξοικονόμηση Ενέργειας και ΑΠΕ στον τομέα του τουρισμού». Συμμετείχαν από ελληνικής πλευράς οι

επιχειρήσεις Dimakis S.A., Platon Consulting S.A., MStR Law, Best Western Candia Hotel, Effective Development, Pro Target Consulting, Hydrama Grand Hotel (Ergoepiskeves S.A.), mSolutions-Management and Sustainability Solutions, V&A Architects. Πέραν της κύριας εκδήλωσης ενημέρωσης/δικτύωσης, η οποία έλαβε χώρα στα κεντρικά γραφεία της Deutsche Telekom AG, οι συμμετέχοντες επισκέφθηκαν ξενοδοχειακές μονάδες, καθώς και πρότυπες εγκαταστάσεις στον χώρο της βιώσιμης ενέργειας με στόχο την ανταλλαγή τεχνογνωσίας, την παρουσίαση βέλτιστων πρακτικών και την επίτευξη μελλοντικών ελληνογερμανικών συνεργασιών στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Βερολίνο, Ιανουάριος 2018